

SIVILOMBUDET

TRONDHEIM KOMMUNE HELSE OG VELFERD
Postboks 2300 Torgarden
7004 TRONDHEIM

Vår referanse
2023/5298

Deres referanse

Vår saksbehandler
Lars Mathias Enger

Dato
22.05.2025

Sivilombudets avsluttende tilbakemelding på Trondheim kommunes oppfølging etter besøk til Trondheim fengsel og forvaringsanstalt mars 2024

Vi viser til brev fra Trondheim kommune av 31. mars 2025, der kommunen gir tilbakemelding på vårt brev av 4. februar 2025 vedrørende kommunens oppfølging av rapport etter besøk til Trondheim fengsel og forvaringsanstalt 10. til 12. mars 2024.

Kommunen viser i sitt svar til at den økonomiske situasjonen i kommunen er under press og at det statlige tilskuddet er for knapt til å finansiere innsattes behov for helsetjenester. Dette forutsetter stramme prioriteringer innen kommunens helsetilbud.

Sivilombudet understreker at innsatte i fengsel er helt avhengig av myndighetene for ivaretagelse av rett til helsehjelp. Innsatte har som gruppe økt sykkelighet, både fysisk, psykisk og rusrelatert, og som ressursfengsel vil Trondheim fengsel og forvaringsanstalt i særdeleshet motta innsatte med omfattende hjelpebehov. Samtidig øker myndighetenes ansvar for å ivareta de innsatte ved inngripende bruk av tvang, inkludert ved bruk av isolasjon, og ved kjent risiko for selvmord.

Nedenfor går vi igjennom kommunens tilbakemelding på de punktene og anbefalingene der vi ba om mer informasjon.

Helsekartlegging

20. Fengselet, kommunen og sykehuset bør samarbeide om å iverksette helsefremmende tiltak for innsatte for å forebygge og redusere negative helsekonsekvenser som følge av bemanningssituasjonen og dårlige fysiske forhold i fengselet.

Kommunen viser til at Sivilombudets funn var knyttet til forholdene for de innsatte på E-bygget, og at det er planlagt full rehabilitering av bygget. Videre opplyser kommunen at det er et tilbud om ukentlig sirkeltrening for innsatte ved forvaringsavdelingen, og at det skal etableres en kondisjonsgruppe for innsatte på E-bygget i løpet av våren 2025. Kommunen vil også vurdere flere andre helsefremmende tiltak i samarbeid med fengselet og de innsatte.

Vi legger derfor til grunn at kommunen vil iverksette ytterligere helsefremmende tiltak for de innsatte i påvente av rehabilitering av E-bygget.

21. Trondheim kommune bør sikre kartlegging og vurdering av helsebehov ved innkommst og senest innen 24 timer, også utenfor helseavdelingens åpningstider. Kartlegging og vurdering av selvmordsrisiko bør alltid gjøres ved innkommst.

Kommunen viser til at kartlegging etter gjeldende rutine gjennomføres første virkedag hos helseavdelingen, og dermed ikke i helger. Det påpekes at kriminalomsorgens kartlegging normalt skjer raskt, at den inkluderer kartlegging av selvmordsfare og at fengslet har lav terskel for å kontakte legevakt, som utviser stor villighet til å komme til fengselet for en vurdering ved konkrete behov.

Vi merker oss videre at kommunen deler vår oppfatning om at rask kartlegging av selvmordsfare er viktig, og at kommunen virker innstilt på å vurdere løsninger for å utvide tilbudet slik at nyinnsatte kan få innkommstkartlegging i løpet av 24 timer. Dette vil være et viktig tiltak for å raskt fange opp presserende behov for helsehjelp hos innsatte, og for å ivareta myndighetenes særlige ansvar overfor innsatte med forhøyet risiko for selvmord.

Medisinhandling

26. Trondheim kommune bør sikre at ikke det gjøres uforholdsmessige inngrep overfor pasienter for å dokumentere rusfrihet. Kommunens ordning bør også hindre spredning av helseinformasjon.

Kommunen understreker at det etter gjeldende rutine skal gjøres individuelle vurderinger, for eksempel av hvordan en urinprøve skal gjennomføres eller ved vurderinger av konsekvenser i tilfelle et eventuelt brudd på rutinene. Det er positivt, og vi forutsetter at slike individuelle vurderinger innebærer at forhold som den innsatte ikke er ansvarlig for, ikke leder til avbrutt eller utsatt utredning og behandling.

Helseoppfølging av isolerte innsatte

30. Trondheim kommune bør sikre daglig tilsyn og oppfølging av innsatte som er isolerte, også i helgene. Det må sikres god journalføring av oppfølgingen.

Kommunen beskriver at tilbudet om daglig tilsyn av isolerte har blitt bedre etter oppstart av ukentlige møter mellom fengselshelsetjenesten og kriminalomsorgen. Videre skal de i tiden fremover vurdere ulike ordninger for å utvide helsetjenestens tilsyn av isolerte innsatte i helger. Vi forstår kommunens tilbakemelding slik at helsepersonell i dag ikke gir daglig tilsyn til isolerte innsatte i helger og på andre offentlige fridager.

Sivilombudet fastholder sin anbefaling om at alle innsatte som er isolert store deler av døgnet bør ha daglig tilsyn av helsepersonell. Vår forståelse er at Helse- og omsorgsdepartementet har slått fast at innsatte som er utelukket fra fellesskapet med andre innsatte store deler av døgnet, daglig skal følges opp av helsepersonell, og at dette allerede

følger av det generelle lovfestede forsvarlighetskravet.¹ Sivilombudet legger derfor til grunn at de varslede utvidelsene av helsepersonells tilsyn til isolerte innsatte iverksettes raskt.

Avslutning av oppfølging

Vi avslutter med dette oppfølgingen av besøket overfor Trondheim kommune.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Lars Mathias Enger
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

FENGSELHELSETJENESTEN I TRONDHEIM
KOMMUNE
TRONDHEIM FENGSEL AVD NERMARKA
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
HELSEDIREKTORATET

Postboks 2300
Torgarden

Postboks 694

Postboks 8011 Dep

Postboks 220

Skøyen

7004 TRONDHEIM

4302 SANDNES

0030 OSLO

0213 OSLO

¹ Gjengitt i Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat om endring i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven, 2. februar 2023, side 87.